

Lappedykkernes (*Podiceps*) udbredelse og talforhold som ynglefugle i Danmark

Af

NIELS OTTO PREUSS

(With a Summary in English: *The Distribution and Numbers of Breeding Grebes
(Podiceps) in Denmark.*)

INDLEDNING

Gennem en årrække har jeg indsamlet et materiale til belysning af udbredelsen af vore fire ynglende lappedykkerarter, Toppet Lappedykker (*Podiceps cristatus*), Gråstrubet Lappedykker (*P. griseigena*), Sorthalset Lappedykker (*P. nigricollis*), og Lille Lappedykker (*P. ruficollis*). Flere gange er der blevet offentliggjort midlertidige redegørelser i Feltornitologen (PREUSS 1961, 1962, 1963, 1965), ligesom der ved mange lejligheder er rettet henvendelse til forskellige kredse af ornitologer om at bidrage med oplysninger til undersøgelsen.

Under arbejdet med denne undersøgelse har forfatteren fået materiale om en lang række interessante forhold vedrørende de enkelte lappedykkers biologi, biotopvalg, træk m.v., men af frygt for, at den egentlige undersøgelse skulle blive druknet i disse interessante detaljer og derfor aldrig bliver offentliggjort, er den helt modsatte udvej valgt, nemlig kort at gøre rede for de enkelte arters udbredelse og indbyrdes talforhold.

Materialet er bragt til veje ved mere eller mindre systematisk at udsørge – dels direkte og dels ved generelle opfordringer i D.O.F.'s organer – så mange ornithologer som mulig. Kun i enkelte tilfælde er der

anvendt oplysninger fra før 1960, og hovedparten af oplysningerne stammer fra årene 1963/66.

Variierende noget fra art til art afhænger de opgivne tal på de enkelte ynglebestande en del af hvorledes optællingen har fundet sted. Dette er kun undtagelsesvis blevet oplyst i detaljer, hvorfor forfatteren ud fra de oplysninger, der har foreligget om hver enkelt lokalitet har skønnet sig til hvilket antal ynglepar, der har været på lokaliteten. Det er klart at tal, der således anføres i forbindelse med de enkelte lokaliteter, er behæftet med en ret ukontrollabel usikkerhed, men det er mit indtryk efter samtaler med flere forskellige observatører, samt ved besøg på en lang række af lokaliteterne, at de her valgte tal er acceptable og repræsentative for bestanden i årene 1960–66.

På baggrund af de ret enslydende beskrivelser der i litteraturen er givet om de fire arters yngleforhold her i Danmark, er det ganske interessant at se de fire arters helt forskellige udbredelsesforhold (se fig. 2, 3, 4 og 5).

Selvom det her kun er udbredelsen i årene 1960/66 der skal behandles, kan det være nyttigt at se lidt på hvad mere eller min-

dre officielle lister meddeler om vore lappedykkeres udbredelse i dette århundrede. I forbindelse med gennemgangen af de enkelte arter er der derfor indledningsvis anført hvad H. WINGE skrev i 1907, D.O.F.'s liste fra 1927, POUL JESPERSEN's liste fra 1946, D.O.F.'s officielle liste ved BERNT LØPPENTHIN i 1946 og en oversigt af samme forfatter i 1950 samt endelig FINN SALOMONSEN's oversigt fra 1963.

BIOTOPVALG

Til trods for at alle fire lappedykkerarter kan findes ynglende i samme sø, og til trods for at man fra tid til anden finder dem ynglende på steder, som man rent umiddelbart ville betegne som atypiske, er alle fire arter knyttet til hver sin biotop-type.

Toppet Lappedykker forekommer i så godt som alle danske søer, i brakvandsområder med rørskove samt i nogle større tørvegrave, lergrave o.l. Af større søområder er der kun de helt gølle vestjyske (og enkelte midtjyske) søer, der er uden Toppet Lappedykker. Arten synes at stille visse krav til vandets beskaffenhed. Således forekom den tidligere almindelig som ynglende i Utterslev Mose, men efter de sidste 10 års stadig tiltagende forurening af vandet med den deraf følgende ringe lysgennemsigthed er bestanden reduceret til omkring nul, idet arten nu kun yngler i nogle år og ikke i andre.

Gråstrubet Lappedykker findes i meget vegetationsrige småsøer eller lignende dele af større søer. Skovsøer samt tørvegravskomplekser og helt frit liggende søer er repræsenteret blandt de kendte ynglepladser. Der foreligger ingen oplysning om ynglen i brakvand.

Sorthalset Lappedykker findes i såvel vegetationsrige småsøer som omkring sivbevoksninger i større, lidt dybere søer. Kan findes i selv meget forurenede vand, f.eks. i Utterslev Mose.

Lille Lappedykker synes at foretrække

De mange ornithologer, der har bidraget med oplysninger til denne undersøgelse bedes modtage min bedste tak, en tak der ikke mindst er rettet til dem, der enten inventerede et større område eller som på opfordring opsøgte lokaliteter hvorfra oplysninger savnedes. Den omfattende korrespondance og andet originalmateriale findes deponeret på Universitetets Zoologiske Museums ornithologiske afdeling.

ganske små søer, mergelgrave og småmoser, men kan dog også ses i beskyttede dele af større søers rørskove.

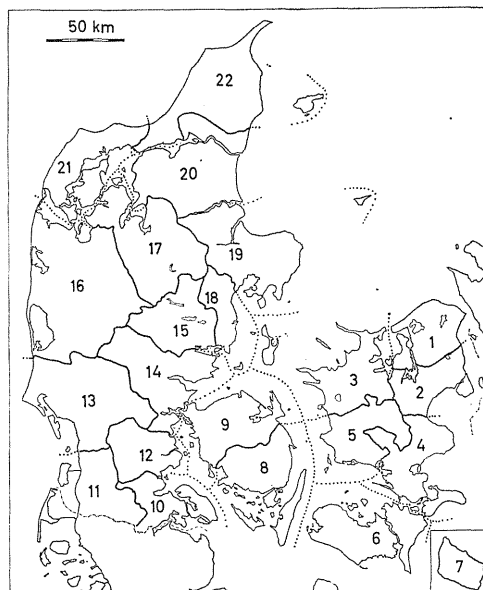

Fig. 1. Kort over Danmark med angivelse af amtsgrænser og -navne.

Fig. 1. Map of Denmark with borders and names of the counties.

- 1: Frederiksborg, 2: København, 3: Holbæk, 4: Præstø, 5: Sorø, 6: Maribo, 7: Bornholm, 8: Svendborg, 9: Odense, 10: Aabenraa-Sønderborg, 11: Tønder, 12: Haderslev, 13: Ribe, 14: Vejle, 15: Skanderborg, 16: Ringkøbing, 17: Viborg, 18: Århus, 19: Randers, 20: Aalborg, 21: Thisted, 22: Hjørring.

SORTHALSET LAPPEDYKKER (*Podiceps nigricollis*)

WINGE 1907: Fåtallig som ynglende i Jylland. ANONYM 1927: Ret almindelig som ynglefugl i Vestjylland, men har også begyndt at yngle på Sjælland. JESPERSEN 1946: Fairly common breeder, but scattered in occurrence. LØPPENTHIN 1946: Ret almindelig ynglefugl i Jylland. RUGER også på Vestlolland, Fyn og flere steder på Sjælland. LØPPENTHIN 1950: Fairly common Jutland, elsewhere fairly rare. SALOMONSEN 1963: Ret alm. ---- over det meste af landet, hyppigst i Jylland.

Den Sorthalsede Lappedykker er forholdsvist ny som ynglefugl i Danmark. De første ynglefund daterer sig fra 1870'erne. Siden har den bredt sig noget, men det er karakteristisk for arten, at den optræder i stærkt varierende antal på de enkelte ynglepladser. Sorthalset Lappedykker optræder meget diskret på ynglepladsen. Den giver sig således ikke tilkende ved kraftige lydtringer sådan som vore tre andre ynglende arter. Sorthalset Lappedykker har en ganske fin trille, der sjældent høres. Ofte er det lidt af et held om man bemærker den overhovedet, og det er stærkt afhængigt af lokalitetens beskaffenhed, om man er i stand til at foretage en fornuftig optælling. De oplysninger, der ligger til grund for vurderingen af artens nuværende udbredelse og mængdeforhold skal derfor tages som minimumsoplysninger, og en hvis korrektion er blevet foretaget. Under gennemgang af de enkelte ynglepladser har jeg opdelt disse i tre kategorier: 1: faste ynglepladser, 2: lejlighedsvisse ynglepladser, 3: usikre ynglepladser.

1: Faste ynglepladser

Fra alle disse lokaliteter foreligger der iagttagelser af reder og/eller unger, og der foreligger beretninger om ynglen gennem en længere årrække. I tilknytning til hver lokalitet er der anført det største antal par, der er meddelt at yngle der, samt årstallet for disse iagttagelser.

2: Lejlighedsvisse ynglepladser

Fra disse lokaliteter foreligger der oplysninger om reder og/eller unger fra et eller nogle få år. Det er muligt at lokaliteterne anvendes som yngleplads oftere end de indsamlede oplysninger lader formode.

3: Usikre ynglepladser

Fra disse lokaliteter foreligger der kun meddelelser om at en eller flere Sorthalsede Lappedykkere er set i yngletiden, undertiden blot et år, undertiden flere år.

Antallet af ynglende Sorthalsede Lappedykkere varierer helt givet betydeligt fra år til år, men en vurdering af ovenstående oplysninger lader formode, at det samlede antal danske ynglepar hvert år ligger mellem 125–200.

Tabel 1. Oversigt over faste ynglepladser for Sorthalset Lappedykker.

Table 1. List of breeding places used regularly by the Black-necked Grebe.

Præstø Amt:	
Holmegårds Mose, 1963	10–30
Nielstrup Sø, 1962	20
Sorø Amt:	
Gyrstinge Sø, 1966	8–10
Langsø, 1965	2
Københavns Amt:	
Gundsømagle Sø, 1959	5–7
Utterslev Mose, 1963	20
Holbæk Amt:	
Hov Vig, 1950	7–8
Maribo Amt:	
Nakskov Indrefjord, 1950	50–60
Odense Amt:	
Gamborg Fjord, 1959	2
Svendborg Amt:	
Vejen, Tåsinge, 1965	5
Thisted Amt:	
Bygholm Vejle, 1962	1–2
Skanderborg Amt:	
Mossø, 1962	35
Ringkøbing Amt:	
Husby Sø, 1966	10

For flere af de ovenstående lokaliteter gælder det, at de siden enten blev helt forladt, således i Nakskov Indrefjord og Gundsømagle Sø, eller siden har huset et meget ringe antal ynglepar.

Tabel 2. Oversigt over lejlighedsvisse ynglepladser for Sorthalset Lappedykker.

Table 2. List of occasional breeding places for Black-necked Grebe.

Sorø Amt:
Gisselfeld Park
Holbæk Amt:
Vasebro ved Gerlev
Odense Amt:
Brandsø
Viborg Amt:
Tangesø
Ringkøbing Amt:
Søby Sø
Ribe Amt:
Vorbasse Nørresø

Tabel 3. Oversigt over usikre ynglepladser for Sorthalset Lappedykker.

Table 3. List of uncertain breeding places for Black-necked Grebe.

Maribo Amt:
Grænge Mose, Hvidkær, Kramnitze, Radsted Mose, Skårupgård Mose, Søndersø
Københavns Amt:
Pederstrup Mose, Porsemosen, Damhussøen
Frderiksborg Amt:
Gurre Sø, Knardrup Sø, Løje Sø, Selsø
Svendborg Amt:
Tryggelev Mose, Klise Nor, Brændegård Sø, Lykkesholm, Nørresø
Hjørring Amt:
Råbjerg Mile
Ålborg Amt:
Dragsmose ved Astrup
Viborg Amt:
Bjerregrav Mose, Fussingsø, Nipgårde Sø
Århus Amt:
Brabrand Sø, Kysing Fjord
Ringkøbing Amt:
Nørresø ved Vedersø
Skanderborg Amt:
Nørre Snede

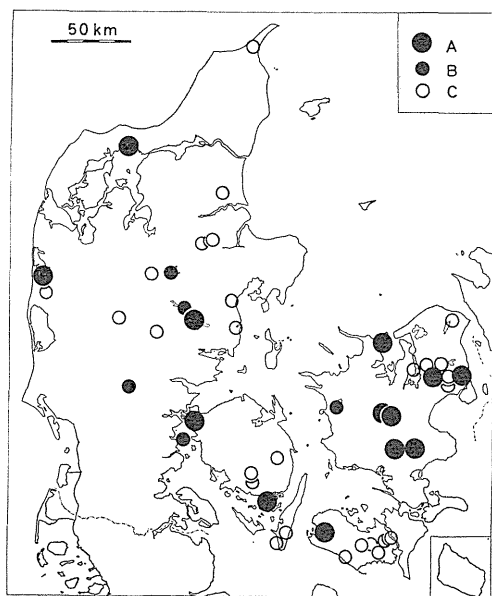

Fig. 2. Sorthalset Lappedykkers ynglepladser. A: faste ynglepladser. B: lejlighedsvisse ynglepladser. C: usikre ynglepladser.

Fig. 2. Breeding places for Black-necked Grebe. A: annual breeding-places. B: occasional breeding places. C: uncertain breeding-places.

GRÅSTRUBET LAPPEDYKKER (*Podiceps griseigena*)

WINGE 1907: Ret almindelig som ynglende.
ANNONYM 1927: Ret almindelig som ynglefugl.
JESPERSEN 1946: Rather scattered but at various places a common breeder.
LØPPENTHIN 1946: Pletvis almindelig ynglefugl i større moser og lavvandede søer.
LØPPENTHIN 1950: Fairly common.
SALOMONSEN 1963: Ret alm. ---- over det meste af landet.

Ifølge håndbøgerne er Gråstrubet Lappedykker almindelig som ynglefugl over det meste af landet. Slet så simpelt er det

imidlertid ikke i virkeligheden. Under 1/6 af landets ynglepar findes i Jylland og den alt overvejende del af resten findes på Sjælland.

På ynglepladsen er Gråstrubet Lappedykker ret dominerende. Artens »griseskrik« høres vidt omkring i parringstiden, og fuglene ses ofte ude på den fri vandflade. Dersom ynglepladsen ikke ligger alt for afsides, kan det derfor næppe undgåes at arten bemærkes. Imidlertid er det en kendsgerning, at en del ynglepladser findes

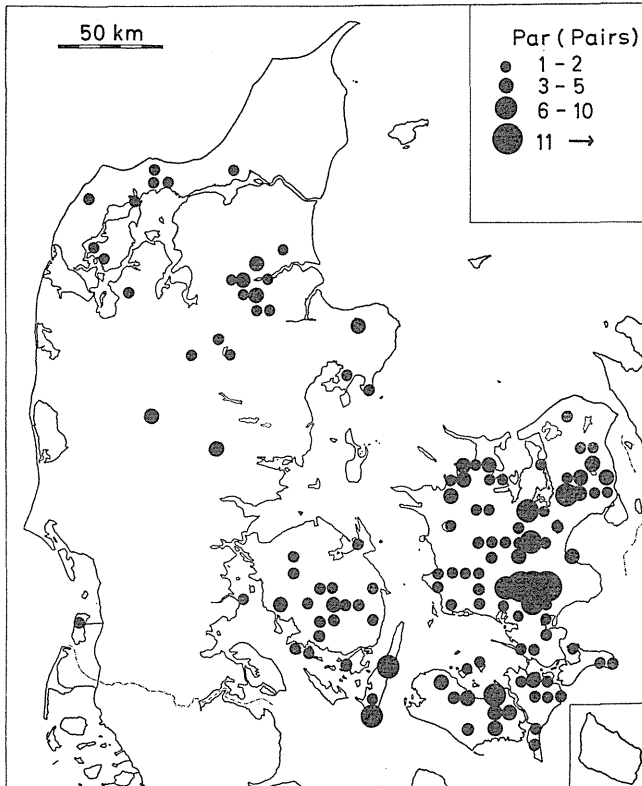

Fig. 3. Udbredelse og antal af Gråstrubet Lappedykker som ynglefugl i Danmark. Et kort med gradnet som Geodætisk Instituts kortbog 1:100.000 har dannet grundlag for udarbejdelsen af dette kort. Gradnettet afgrænser arealer på ca. 45 km². De her anførte signaturer – hvis centrum er placeret midt i de omtalte arealer – refererer til antal ynglepar pr. 45 km².

Fig. 3. Distribution and numbers of Red-necked Grebe as breeding-bird in Denmark. This map is based on a map with a grid as in Geodætisk Instituts kortbog 1:100.000. This grid shapes areas of ca. 45 km². The signs whose centres are in the middle of the areas mentioned indicate the number of breeding pairs pr 45 km².

i små skovsøer og moser, hvorfor nogle ynglepladser sikkert alligevel bliver overset. Den samlede registreringschance bedømmes at være høj, hvorfor de her givne to-

taltal uden tvivl dækker de faktiske forhold.

Det samlede antal ynglepar for hele landet vurderes at være 350–400.

Tabel 4. Oversigt over ynglepladser for Gråstrubet Lappedykker. Tallet til højre for lokalitetsnavnet angiver antal ynglepar. + angiver at arten yngler, men at antal ynglepar er ukendt.

Table 4. List of breeding places for Red-necked Grebe and the number of breeding pairs. + indicate that the species breeds but the number of pairs is unknown.

Præstø Amt:		Nielstrup Sø	5	Sorø Amt:	
Busemarke Mose	1	Rosenfeldt	1	Benløse	1
Bækkeskov	1	Rønnede, mose syd for	2	Bisserup	1
Denderupvænge Sø	3	Raadegaard	1	Borreby Mose	1
Djævlekrog	1	Sierslev Mose	+	Bregentvedsøerne	10
Gedde Sø	1	Sparresholm, Lammesø ved	2	Dalsgaards Mose	1
Hastrup	+	Trælløse	1	Eskildstrup Sø	1
Holmegards Moser	25	Tubæk Møllesø	2	Gisselfeld Park	2
Kolby Ris	1	Tågeskov	2	Gyrstinge Sø	3
Klintholm Havn, mose ved	1	Ulfsøhalsøen	2	Hesede Skovsøer	15
Knudshoved	1	Vallø	3	Hulby grusgrav	1
Luderup Sø	7	Vedelen	+	Kværkeby Mose	4
Lyderslev-Gevnø Mose	+			Langesø, mose øst for	1

Magleby Lung	1	Lyngerup-Gerlev	1	Nordby Sø	+
Mortenstrup Mose	2	Løje Sø	2	Nørregaards Mose	2
Nordrup Mose	5	Veksø, mose nord for	1	Palleshave Mose	1
Omø Sø	5			Pilsmosen	1
Ortved	1	Maribo Amt:		Ravnholt	1
Slagelse Lystskov	1	Borremose	2	Stengade Sø	4
Slotsbjergby	1	Bøtøreservatet	1	Sædballe Fredmose	8
Sorø, mose ved	1	Fejø	1	Tryggelev Nor	1
Tranemose	2	Femø	1	Vantinge	1
Tårnborg	2	Fælleseje	1	Vejlen, Tåsinge	1
Vedde	2	Godsø	2		
Ydernæs	1	Gunslev Mose	1	Hjørring Amt:	
		Horbelev	1	Ulvedybet	1
Holbæk Amt:		Hvidkær	1		
Egemarke	5	Kartofte	1	Thisted Amt:	
Favrbo	3	Lillebrænde Mose	1	Bygholm Vejle m.v.	5
Føllenslev	1	Lille Slemminge	2	Karby	2
Gundestrup	1	Nørre Vedby	1	Lund Fjord	1
Herrestrup	3	Oreby	10	Skarrehage	2
Knabstrup	1	Pederstrup	3	Tissing Huse	2
Knolden, mose ved	1	Pilekær	2	Vang Sø	1
Løserup Strand	1	Rasted-Flintinge	5		
Snævre	1	Ravnø	1	Aalborg Amt:	
Sæbygaard Sø	1	Ringsebølle	1	Astrup	1
Tissø	+	Rødby	1	Gandrup	1
Tolsager	1	Skårupgård-Musse	1	Hørby Sø	8
Veddinge Bakker	4	Stokkemare	2	Kelstrup Sø	2
		Søndre Tåstrup	1	Vebbestrup	4
Københavns Amt:		Sørup	2		
Borrevejle Vig	1	Tårup Mose	1	Viborg Amt:	
Ejby Mose	1	Østofte	2	Bjerregrav Mose	1
Fuglsangsø	1	Åstrup	1	Brandstrup Mose	1
Gadstrup Mose	1			Fussing Sø	+
Ganløse Ore	1	Bornholms Amt:		Hale Sø	1
Glim	1	Bastemosen	3	Nipgaarde Sø	2
Gundsømagle Sø m.v.	6	Svinemosen	2	Rejstrup	1
Højås	1			Sjørslev	1
Ledreborg	6	Odense Amt:		Tange Sø	1
Ledøje	1	Brahesborg Slotsø	+		
Nymosen, Buddinge	1	Bred	1	Ringkøbing Amt:	
Pederstrup Mose	1	Dalby	1	Søndre Lem Vig	1
Porsemosen	2	Fangel	1	Søby Sø	4
Raamosen, Ballerup	1	Flemløse	4		
Smørumovre, mose syd for	1	Hindevad-Skellebæk	1	Randers Amt:	
Store Kattinge Sø	1	Svinø	1	Bogens Sø	1
Store Valby Mose	1	Søby Søgaard	1	Glenstrup Sø	1
Stubberup	3	Sønderby Sø	+	Onsild Enge	3
Utterslev Mose	1			Ramten Sø	2
Vangede	1	Svendborg Amt:		Dystrup Sø	1
Ågerup	1	Allerup	1	Øer Ralværk	2
		Arreskov Sø	1		
Frederiksborg Amt:		Avernakø	1	Skanderborg Amt:	
Birkerød	1	Blegholm	2	Donnerup Plantage	3
Bløvstrød	2	Gudme Sø	1		
Dønnevælde	1	Hennetvad	1	Ribe Amt:	
Grædstrup	1	Krarup	1	Bodil Mark	1
Hillerød	1	Lykkesholm	2	Lakolk Sø	1
Hørsholm	1	Lyø	1		
Knardrup	1	Nakkebølle	1	Haderslev Amt:	
				Aarø	1

TOPPET LAPPEDYKKER (*Podiceps cristatus*)

WINGE 1907: Ret almindelig som ynglefugl. ANNONYM 1927: Almindelig ynglefugl. JESPERSEN 1946: Common breeder. LØPPENTHIN 1946: Almindelig ynglefugl overalt i ikke helt små eller næringsfattige søer. LØPPENTHIN 1950: Common. SALOMONSEN 1963: Alm. ——— over hele landet undtagen Bornholm.

Den Toppede Lappedykkers udbredelse i Danmark synes kun at være begrænset af de topografiske forhold. Mangler større søer, findes arten ikke. Med undtagelse af det nordlige og sydvestlige Jylland samt Bornholm findes Toppet Lappedykker således over hele landet.

Arten opholder sig ofte ude på de frie vandflader og dens parringsspil, der tiltrækker sig både øjets og ørets opmærksomhed, afslører på lang afstand yngle-

pladsen. I visse søer synes der at være en vis tendens til kolonidannelse, f.eks. i Lyngby Sø ved København. Ellers yngler Toppet Lappedykker enkeltvis, selvom der godt kan være flere par i en enkelt sø.

Det forhold, at der til de fleste større søer er ret nem adgang, forårsager sammen med Toppet Lappedykkers adfærd at langt de fleste ynglepladser bliver registreret. Medens der således sikkert ikke er blevet overset ret mange ynglepladser, må det antages, at der på en del lokaliteter er blevet regnet med et for lille antal par, et forhold det er vanskeligt at korrigerer for.

For Toppet Lappedykker er det kendt, at der i visse søer opholder sig et større eller mindre antal ikke-ynglende individer. For optælling af ynglefugle er det særligt uheldigt, at disse ikke-ynglende fugle net-

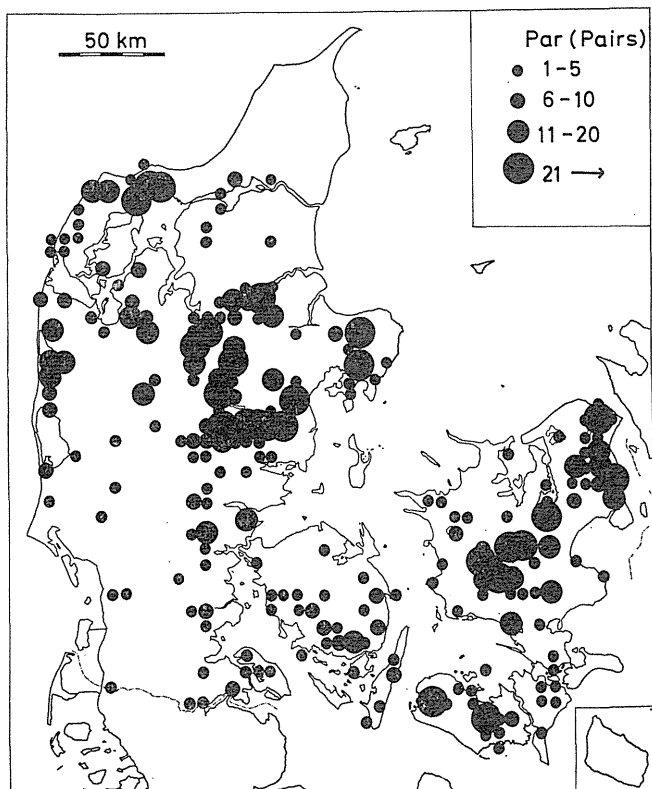

Fig. 4. Udbredelse og antal af Toppet Lappedykker som ynglefugl i Danmark. Et kort med gradnet som i Geodætisk Instituts kortbog 1:100.000 har dannet grundlag for udarbejdelsen af dette kort. Gradnettet afgrænser arealer på ca. 45 km². De her anførte signaturer—hvis centrum er placeret midt i de omtalte arealer—refererer til antal ynglepar pr. 45 km².

Fig. 4. Distribution and numbers of Great Crested Grebe as breeding-bird in Denmark. This map is based on a map with a grid as in Geodætisk Instituts kortbog 1:100.000. This grid shapes areas of ca 45 km². The sign whose centres are in the middle of the areas mentioned indicate the number of breeding-pairs pr 45 km².

op findes i april-maj (JENSEN og RABØL 1963) hvorfor kontroltællinger i juni-juli har været nødvendige.

Svarende til Toppet Lappedykker findes over så godt som hele Danmark samt at der

ofte findes mere end et par på hver lokalitet, er det også vor talmæssigt mest almindelige lappedykkerart. Ialt vurderes der at være 2200-2500 par.

Table 5. Oversigt over ynglepladser for Toppet Lappedykker. Tallet til højre for lokalitetsnavnet angiver antal ynglepar. + angiver at arten yngler, men at antal ynglepar er ukendt.

Table 5. List of breeding places for Great Crested Grebe and the number of breeding pairs. + indicate that the species breeds but the number of pairs is unknown.

Præstø Amt:		Saltbækvig	4	Femø	1
Bogø	3	Skarresø	4	Hejrede Sø	4
Gjorslev Mølle Sø	5	Tissø	10	Hellenæs	1
Glumsø Sø	14			Keldervig	1
Holmegaards Mose	4	Københavns Amt:		Lindet	1
Luderup Sø	1	Bagsværd Sø	10	Mølle Sø	1
Mern, mose ved	1	Bognæs	2	Nakskov Indrefjord	25
Nielstrup Sø	2	Borup Søerne	20	Nørre Alslev	3
Præstø Fjord, Even ved	1	Bue Sø	1	Nørresø	8
Røttinge Sø	2	Damhussøen	5	Rasted-Flintinge	6
Tærø	2	Emdrup Sø	1	Røgballe Sø	5
Ulfshale-Nyord	5	Fuglsangsøen	1	Skårupgård	1
Vallø	1	Furesø-Farumsø	3	Sortesø Nor	2
		Gentofte Sø	5	Søndre Tåstrup	1
Sorø Amt:		Gentofte, Nymosen	7	Søndersø	38
Eilemade, Bregentved	3	Gundsømagle Sø	10	Sørup	1
Eskildstrup Sø	4	Kattinge Sø	20	Vestenborg Sø	3
Gisselfeld Park	1	Kornerup Sø	3	Virket Sø	3
Gyrstinge Sø	30	København, St. Jørgen Sø	1		
Gørlev Sø	1	Lyngby Sø	35	Svendborg Amt:	
Halskov	1	Regnemark Moserne	2	Arreskov Sø	5
Hesede Skovsøer	1	Svogerslev Sø	5	Brændegård Sø	10
Jystrup, 3 søer ved	5	Søndersø	5	Fjellerup Sø	1
Karrebæk Fjord	15	Utterslev Mose	5	Flødstrup Sø	1
Kværkeby Mose	1	Vejde Sø, Holte	1	Gudme Sø	6
Langesø	20			Hjulby Sø	4
Lundebanke	1	Fredensborg Amt:		Holckenhavn Fjord	2
Magleby Lung	1	Arresø	5	Holmdrup Mose	2
Magle Sø	4	Bastrup Sø	6	Humble	1
Pedersborg Sø	9	Bure Sø	13	Hvidkilde Sø	10
		Bøgholm	1	Lykkesholm	4
Sorø Sø	35	Donse Sø	1	Lyø	5
Søtorup Sø	10	Esrup Sø	19	Nyborg, Ladegårdsåen	1
Tranemosen	2	Gurre Sø	12	Nørresø	6
Tuel Sø	20	Hillerød	2	Ollerup Sø	3
Tystrup-Bavelse Sø	50	Hornbæk Sø	1	Pilsmose	2
Tårnby Sø	3	Løje Sø	1	Rynkeby Hestehave	4
Ulse Sø	5	Selsø	5	Stengade Sø	6
Valsøllille Sø	15	Sjælsø	20	Sædballe Fredmose	1
				Søbo Sø	10
Holbæk Amt:		Maribo Amt:		Tranekær Slotsø	3
Hov Vig	2	Egholm	1	Tryggelev Nor	5
Magle Sø	3	Elkenøre	1	Vejlø, Tåsinge	4

Øre Sø	1	Tange Sø	50	Forup Sø	5
Odense Amt:		Tjele Langsø	31	Gudensø	10
Aborg Minde	1	Vansø	2	Halle Sø	16
Brahesborg Slotssø	+	Vedsø	29	Hampen Sø	3
Dallund	3	Vintermølle Sø	2	Hundsø	19
Flemløse	2			Juul Sø	32
Nordby Sø	2	Randers Amt:		Karlsø	1
Svinø	1	Bogens Sø	3	Kulsø	8
Søbysøgårdssø	3	Bredningen	1	Kvinsø	3
Sø Søby Sø	1	Dystrup Sø	3	Lillesø	2
Søholm Sø	5	Glenstrup Sø	40	Lyngsø	2
Sønderby Sø	1	Langsø, Feldballe	8	Mossø	100
		Nørresø, Rugaard	2	Nybro	2
Hjørring Amt:		Pindstrup, mose nord for	6	Nørre Strand	5
Attrup Inddæmning	1	Ramten Sø	20	Ravnø	2
Ulvedybet	6	Stubbe Sø	5	Salten Langsø	15
		Vallum Sø	2	Silkeborg Langsø	15
Thisted Amt:		Øje Sø	30	Skanderborg Sø	20
Flade Sø	5			Sminge Sø	2
Glomstrup Vig	10	Ringkøbing Amt:		Solbjerg Sø	81
Nors Sø	12	Borbjerg Møllesø	1	Sorte Sø	1
Ove Sø	5	Feldsted Kog	30	Stigsholm Sø	5
Skarre Hage	2	Ferring Sø	1	Sæbygaard Sø	+
Strandkær	1	Flyndersø	10	Taaning	9
Vejlerne	250	Gammelgab	10	Tepstrup Sø	3
Vestre Vanned Sø	15	Geller Odde	1	Torsø	5
Voldum Sø	2	Gødstrup Sø	13	Vejlsø	2
Vorup Sø	1	Helle Sø	2	Vessø	1
		Hindø	6	Vestbirk	1
Aalborg Amt:		Hornsø	5	Vængsø m.v.	2
Hørby Sø	1	Husby Sø	20	Ørnsø	13
Kelstrup Sø	1	Kilen	3		
Madum Sø	1	Mellemvese	3	Århus Amt:	
Navn Sø	2	Nisum Indrefjord	10	Brabrand Sø	45
Nørre Sundby	1	Noret	1	Kasted Mose	1
Sebbersund	1	Nørre Sø	4	Lading Sø	15
Sjørup Sø	4	Ringkøbing Fjord	+	Sølund Skov, sø ved	+
Øje Sø	1	Skalle Sø	11	Tåstrup Sø	4
		Skjern Å	1		
Viborg Amt:		Stubbergård Sø	10	Vejle Amt:	
Allum Sø	3	Sunds Sø	1	Dallerup Sø	+
Bjerregrav Mose	8	Søby Sø m.v.	5	Donssøerne	20
Fussing Sø	10	Søndremølle	1	Engelsholm Sø	7
Hald Sø	30	Søndrevese	1	Fårup Sø	10
Have Sø	1	Søndre Lem Vig	10	Hastrup Sø	2
Hinge Sø	12	Tang Sø	4	Kolding Slotssø	2
Hjerk Nor	2	Troldhede Sø	1	Løsning	1
Hærup Sø	2	Tværnøse	2	Rands Fjord	17
Kaas Sø	2	Vondåenge	6	Rørbæk Sø	3
Klejstrup Sø	7			Rørbæk/Kulsø	15
Loldrup Sø	4	Skanderborg Amt:		Stallerupgård Sø	3
Movsø	1	Almindsø m.v.	12	Uldum Kær	1
Nipgårde Sø	5	Birksø	6		
Nørresø, Viborg	16	Borre Sø	15	Ribe Amt:	
Ormstrup Sø	3	Brassø	15	Fiil Sø	2
Røgenstrup Sø	1	Bredstrup	4	Karlsgårde Sø	5
Rødsø	4	Bryrup Langsø m.v.	13	Munkesø	2
Søndersø, Viborg	15	Ejdrup Sø	4	Skærso	1

Vamdrup Søerne	3	Kruså Sø	7	Jels Storsø	2
Ållum Sø	1	Nordby Sø	3	Jels Midtsø	1
		Padborg Sø	4	Stevning Dam	+
Åbenrå-Sønderborg Amt:		Sandbjerg Sø	3	Tørring Møllesø	3
Augustenborg Fjord	1	Søgårde Sø	1	Vedbæl, sø ved	3
Gråsten Slotssø	6				
Hestrup Sø	2	Haderslev Amt:		Tønder Amt:	
Ketting Nor	3	Haderslev Dam	6	Rudbøl Sø	1

Tabel 6. Oversigt over Toppet og Gråstrubet Lappedykkers fordeling på amter og landsdele. Et + efter tallet angiver, at der i området findes

en eller flere lokaliteter, hvorfra oplysninger om antallet af ynglepar mangler. Hver sådan lokalitet er indgået i materialet med ét ynglepar.

Amt County	Toppet Lappedykker <i>Podiceps cristatus</i>	Gråstrubet Lappedykker <i>Podiceps griseigena</i>
Præstø	41	67+
Sorø	237	65+
Holbæk	23	24+
København	142	34
Fredensborg	86	12
Maribo	107	49
Svendborg	97	33+
Odense	19+	12+
Hjørring	7	1
Thisted	303	13
Aalborg	12	16
Viborg	240	9+
Randers	120	10
Ringkøbing	173+	5
Skanderborg	454	3
Århus	65+	0
Vejle	81+	0
Ribe	14	2
Åbenrå-Sønderborg	30	0
Haderslev	15+	1
Tønder	1	0
Bornholm	0	5
<hr/>		
Region		
Sjælland total	529	201
Loll.-Falster total	107	49
Fyn total	116	45
Jylland total	1515	60
Bornholm total	0	5
Danmark total	2270	360

Table 6. The distribution of Great Crested and Red-necked Grebe according to counties and regions. + after the numeral indicates that in the area one or more localities with no information about the number of breeding pairs are to be found. Each of these localities accounts for one pair in the list.

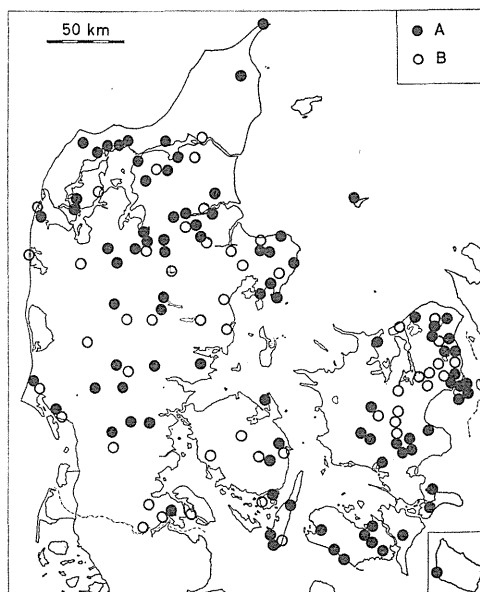

Fig. 5. Lille Lappedykkers ynglepladser i Danmark. Hver prik angiver en yngleplads. Se iverigt teksten p. 184.

Fig. 5. Breeding-places of Little Grebe in Denmark. Each dot indicates a breeding-place. See the text p. 184.

LILLE LAPPEDYKKER (*Podiceps ruficollis*)

WINGE 1907: Ret almindelig som ynglende. ANONYM 1927: Ret almindelig som ynglende. JESPERSEN 1946: Fairly common, scattered breeding in various parts of the country. LØPPENTHIN 1946: Ret fåtallig, men udbredt ynglefugl. LØPPENTHIN 1950: Fairly common. SALOMONSEN 1963: Ret alm. ——— over hele landet.

Lille Lappedykker findes givetvis over hele landet. Som yngleplads vælges små vandhuller, mergelgrave, moser og vige i større sivbevoksede søer. Arten fører et meget tilbagetrukket liv og kun hvis man i forårsmånederne systematisk eftersøger den Lille Lappedykker, vil man kunne få et repræsentativt billede af dens udbredelse og talforhold.

De voksne fugle lever ret skjult og ses ikke alt for ofte ude på det åbne vand; og kommer de endelig derud, tilbringer de en

væsentlig del af tiden under vandoverfladen. Bliver de forskrækkede søger de straks skjul i vegetationen. Egentlig er det kun den fine vrinskende trille der røber dem, og da denne ikke er særlig kraftig skal man på tæt hold af fuglen, før man hører den. Alt i alt bliver kun få par Lille Lappedykker derfor registreret, og de indkomne oplysninger giver helt sikkert intet sandt billede af udbredelsen, når man ser bort fra, at der er oplysninger fra lokaliteter spredt over det meste af landet. Som en konsekvens heraf er lokalitetslisten udeladt og kun udbredelseskortet anført. Medens kortet som nævnt viser at arten findes ynglende over hele landet, kan vi på basis af oplysningerne heller ikke udtale os sikkert om den samlede bestands størrelse, men det forekommer rimeligt at antage, at den danske ynglebestand er på 500–2000 par.

SUMMARY IN ENGLISH

The Distribution and Numbers of Breeding Grebes (Podiceps) in Denmark.

As a results of an inquiry to ornithologists a. o. in the period 1960–67 a survey of the four breeding species of Grebes in Denmark: Great Crested Grebe (*Podiceps cristatus*), Red-necked Grebe (*P. griseigena*), Black-necked Grebe (*P. nigricollis*) and Little Grebe (*P. ruficollis*), is carried out. Preliminary reports (PREUSS 1961, 1962, 1963, 1965) were published during the inquiry and it is believed that practically all breeding places have been covered, except for the Little Grebe (see below).

BLACK-NECKED GREBE: A scarce breeder in Denmark. Normally breeding in colonies, which, however, change very much in size from year to year. Most breeding places are used for many successive years, but odd pairs may breed irregularly on some other localities. Breeding places are shown on Fig. 2. Total number of breeding pairs in Denmark: 125–200.

RED-NECKED GREBE: This species breeds in smaller eutrophic lakes and peat-bogs with rather shallow water. The majority of breeding pairs

in Denmark is restricted to the islands especially Sjælland. The number of breeding pairs per 45 km² is shown on Fig. 3. Total number of breeding pairs in Denmark: 350–400.

GREAT CRESTED GREBE: This species is found breeding in alle greater lakes with clear and deep water. The distribution is obviously correlated to the distribution of suitable breeding places. In the bigger lakes several pairs are often found breeding but seldom in dense colonies. The number of breeding pairs per 45 km² is shown on Fig. 4. Total number of breeding pairs in Denmark: 2200–2500.

LITTLE GREBE: This species is the least conspicuous of the four grebes, and our knowledge on distribution and numbers is accordingly very incomplete. On the map on Fig. 5 all known breeding places from the period 1960–1967 are shown. The species is found all over the country and the breeding population is probably in the order 500–2000 pairs.

LITTERATUR

- ANONYM, 1927: Revideret fortegnelse over Danmarks Fugle paa Grundlag af E. LEHN SCHIØLERS liste i »Danmarks Fugle«. – Dansk Ornith. Foren. Tidsskr. 21: 1–53.
- JENSEN, B. & RABØL, J., 1963: Toppet Lappedykker. – Feltornithologen 5: 65–67.
- JESPERSEN, P., 1946: The Breeding Birds of Denmark. – Copenhagen.
- LØPPENTHIN, B., 1946: Fortegnelse over Danmarks Fugle. – København.
- 1950: Bird List of Danish Vertebrates. – Copenhagen.
- PREUSS, N. O., 1961: Lappedykkere. – Feltornithologen 3: 79–83.
- 1962: Lappedykkere. – Feltornithologen 4: 54.
- 1963: Lappedykkere. – Feltornithologen 5: 20–21.
- 1965: Lappedykkernes ynglepladser i Danmark. – Feltornithologen 7: 17.
- SALOMONSEN, F., 1963: Oversigt over Danmarks fugle. – København.
- WINGE, H., 1907: Fortegnelse over Danmarks Fugle. – Dansk Ornith. Foren. Tidsskr. 1: 5–25.

Manuskriptet modtaget 5. feb. 1969.

Forfatterens adresse: Zoologisk Museum, Universitetsparken 15, København Ø.

Nordamerikanske fugle i Skandinavien

Af

BERTEL BRUUN

(With a Summary in English: *North American Birds in Scandinavia.*)

Den stadig stigende ornithologiske aktivitet i de nordiske lande og den nu meget høje kvalitet af håndbøger til identifikation af selv de sjældneste arter har ført til et stadig stigende antal observationer af fugle af nordamerikansk oprindelse. Der foreligger imidlertid ikke nogen samlet oversigt over disse transatlantiske træk-gæster. Emnet har været behandlet ret vidtgående i den engelske litteratur (f. eks. NISBET 1959 og 1963, ALEXANDER og FITTER 1955), men det har her specielt drejet

sig om forholdene for mindre grupper vedkomende og specielt med henblik på de britiske øer.

Angående de arter, som regelmæssigt krydser Atlanterhavet, har de omfangsrige grønlandske ringmærkninger givet mange og værdifulde oplysninger. Disse er samlet og bearbejdet af SALOMONSEN (1967). Det er naturligt først at gennemgå dette regelmæssige træk, hvor dette berører de skandinaviske lande (Island, Norge, Danmark, Sverige og Finland).

REGELMÆSSIGE TRANSATLANTISKE TRÆKFUGLE

Adskillige fuglearter foretager regelmæssigt træk over det nordlige Atlanterhav. Der er flere eksempler på arter ynglende

i den gamle verden med overvintringsområder i den nye (f. eks. nordrussiske Rider (*Rissa tridactyla*)). Disse arter er dog alle